

Postavenie znalca v trestnom konaní z pohľadu
znalca, osobitne z hľadiska znalca – psychológa.
Formulácia otázok na znalca.
Syndróm týranej osoby z pohľadu psychológie
a z pohľadu trestného práva.

PhDr. Robert Máthé, PhD.

Katedra psychológie FF UK Bratislava

Ústav pre znaleckú činnosť v Psychológii a Psychiatrii, spol. s r. o.

Domáce násilie – definícia

Národný akčný plán pre elimináciu a prevenciu násilia na ženách na roky
2014-2019, Čírtková, 2008

... všetky činy

- **telesného** – zanecháva viditeľné stopy
- **sexuálneho** – od obmedzovania osobnej slobody až po znásilnenie
- **Duševného** – ponižovanie, osočovanie, nadávanie, nerešpektovanie osobnosti druhého, citové vydieranie
- **sociálneho** - kontrola a obmedzovanie sociálnych kontaktov, sociálna izolácie obeť

ekonomického násilia - kontrola alebo odnímanie finančných prostriedkov obeť, nútenie obeť, aby finančne zabezpečovala násilníka

Domáce násilie – spoločné znaky...

Vyskytuje sa

- v rámci rodiny alebo domácej jednotky
- alebo medzi bývalými alebo súčasnými manželmi alebo partnermi, či už páchatel má alebo v minulosti mal s obeťou spoločný pobyt.

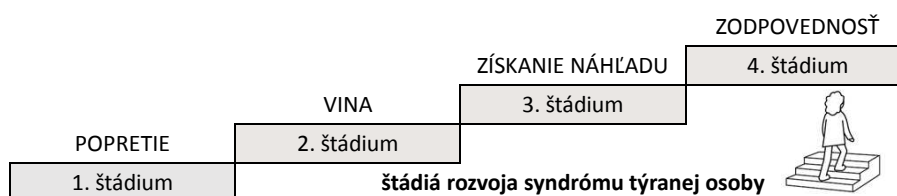
Domáce násilie – spoločné znaky...

- násilie medzi blízkymi ľuďmi spravidla bez svedkov
- nerovnomerné rozloženie síl
- zneužívanie moci a fyzickej prevahy
- strach obeti
- nerešpektovanie práv, potrieb, túžob obeti
- cieľ agresora: **nadvláda, moc, vlastníctvo**

Syndróm týranej ženy

Lenore Walker in Máthé, Izáková, 2017

- súbor príznakov a vzorcov správania, ktoré sú charakteristické pre obeť vystavenú dlhodobému násiliu
- 3 kategórie príznakov:
 - naučená bezmocnosť
 - sebazničujúce reakcie
 - PTSP
- niektorí autori ho popisujú ako podkategóriu PTSP

Kľúčové znaky domáceho násilia z psychologického hľadiska

Hubálek, 2012

- **Eskalácia** – od urážok sa stupňuje k psychickému znižovaniu ľudskej dôstojnosti až k fyzickým útokom a závažným trestným činom ohrozujúcim zdravie a život.
- **Opakovanie a dlhodobosť** – z jedného útoku akéhokoľvek charakteru sa ešte nedá určiť, či ide o domáce násilie. Môže to však byť jeho začiatok.
- Jasné a nespochybniteľné **rozdelenie rolí** osoby ohrozenej a osoby násilnej – domáce násilie **nie sú** vzájomné napadania, hádky, bitky, spory, kde sa role osoby násilnej a osoby ohrozenej striedajú.
- **Neverejnosť** – prebieha spravidla za zatvorenými dverami bytu či domu, mimo spoločenskej kontroly.

V literatúre definované syndrómy

Máthé, Izáková, 2017

Syndróm týranej osoby (BPS – Battered Person Syndrom)

- týranej ženy/muža, resp. syndróm týraného partnera (BWS, BSS)
- týraného dieťaťa, zanedbávaného dieťaťa (BCS, CAN)
- syndróm obchodovaných detí, syndróm detského prispôsobenia sa sexuálnemu zneužívaniu – obchod s bielym mäsom, komerčné sexuálne zneužívanie detí
- týraného rodiča (Parent abuse)

Syndróm naučenej bezmocnosti (Seligman)

Štokholmský syndróm

Syndróm naučenej bezmocnosti

- vychádza z teórie sociálneho učenia a výsledkov experimentálneho psychológa M. Seligmána – ak nepriaznivú situáciu vyhodnotíme ako nemeniteľnú, prípadne nad naše sily, budeme sa cítiť bezmocne a beznádejne...
- násilné incidenty sa vo vzťahu vyskytujú neočakávane, následkom čoho obeť prežíva pocit straty kontroly nad vlastnou situáciou a postupne prichádza o motiváciu reagovať
- dôsledky: pocit bezmocnosti, náchylnosť k depresiám a úzkosti, neschopnosť situáciu riešiť (pasívne a submisívne správanie obeť)

Štokholmský syndróm

1973 – vylúpenie banky v Štokholme – rukojemníci – vyjednávanie – prejavy vďačnosti voči páchatelom – žiadosť o milosť – zamilovanosť

Psychické zmeny u obeť domáceho násillia spôsobené traumatickou väzbou k násilníkovi

- obeť sa stáva závislá od násilníka a násilník sa stáva závislý od bezmocnej obeť pre svoj relatívny pocit všemocnosti zo strany obeť – obranný mechanizmus – identifikácia s násilníkom a regresia
- príznaky pripútania sa:
 - lojalita k násilníkovi, snaha chrániť ho a dokonca súcitiť a „spolupráca“ s ním
 - neschopnosť vyhľadať pomoc zvonka
 - neschopnosť opustiť vzťah a násilníka (pre strach a vďačnosť)

V literatúre definované syndrómy...

- Syndróm zavrhnuteho rodiča (PAS)
- Syndróm zabudnutého bábätko/dieťaťa (Forgotten Baby Syndrome)
- Syndróm obeť znásillenia (Rape trauma)
- Syndróm zelených vdov (Green widow syndrom – „od blahobytu k psychiatrovi“ – depresie, závislosti)
- a ďalšie...

Týranie, domáce násilie – častá téma súčasnej znaleckej praxe

Zaznamenali sme zvýšený dopyt po vypracovaní znaleckých posudkov v posledných dvoch rokoch.

Trestné stíhanie na základe nasledovných paragrafov Trestného zákona:

- Týranie blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Tr. z.
- Nebezpečné vyhrážanie podľa § 360 Tr. z.
- Vydieranie podľa § 189 Tr. z.
- Nebezpečné prenasledovanie podľa § 360a Tr. z.

Možné príčiny...

- skutočný vzostup výskytu domáceho násillia
- výsledok emancipačného procesu – **odpor voči rodovej nerovnosti**
- medializácia prípadov
- vzostup krivých obvinení v rámci rozvodových konaní a v súvislosti so zverením dieťaťa do výchovnej starostlivosti
- dôsledok Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019?

Trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby - § 208 Tr. z.

- V prípade obvinenia z týrania – OČTK sa zaujímajú o prítomnosť syndrómu týranej osoby/týranej ženy a znalcovi kladú okrem iných otázku:
 - *Či u poškodenej sú, resp. boli, známky týranej osoby, či trpela alebo trpí tzv. syndrómom týranej osoby?*
- Problém nastáva v rozdielnosti chápania **týrania** v Trestnom zákone a z psychologicko-psychiatrického aspektu.

Sy týranej ženy / týran;ej osoby z psychologického hľadiska (BWS = Battered Woman Syndrom)

- minimalizácia následkov konania páchatela, ospravedlňovanie konania násilníka
- sebaobviňovanie, sebaznevažovanie,
- znížená akcieschopnosť,
- tzv. „naučená bezmocnosť“, t. j. pocit zbytočnosti akejkoľvek snahy riešiť problém, nakoľko je presvedčená, že násilník dokáže zmanipulovať aj konanie polície, či súdu,
- Psychická trauma – prítomnosť posttraumatickej stresovej poruchy (PTSP).

§ 208 Týranie blízkej osoby a zverenej osoby

- 1) Kto blízkej osobe alebo osobe, ktorá je v jeho starostlivosti alebo výchove, spôsobí fyzické utrpenie alebo psychické utrpenie
 - a) bitím, kopaním, údermi, spôsobením rán a popálenín rôzneho druhu, ponižovaním, pohrdavým ...
 - b) bezdôvodným odopieraním stravy, oddychu alebo spánku alebo odopieraním nevyhnutnej osobnej starostlivosti, ...
 - c) nútením k žobrote alebo k opakovanému vykonávaniu činnosti vyžadujúcej jej neúmernú fyzickú ...
 - d) vystavovaním vplyvu látok spôsobilých poškodiť jej zdravie, alebo
 - e) neodôvodneným obmedzovaním v prístupe k majetku, ktorý má právo užívať...

Trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby - § 208 Tr. z.

Základná skutková podstata trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 Tr. zák. **hovorí len o spôsobení fyzického alebo psychického utrpeni**

Pojem fyzické alebo psychické utrpenie

- ak poškodená osoba pociťuje protiprávne konanie páchatel'a **ako príkorie** (teda ako zlo, bezprávie, krivdu),
- **konanie, ktoré sústavne nepriaznivo ovplyvňuje jej každodenný život a vyvoláva sústavnejšie obavy z opätovného protiprávneho konania páchatel'a.**

JUDr. Peter Šamko: Je možné spáchať trestný čin týrania blízkej osoby bez týrania?
www.pravnelisty.sk

Trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby - § 208 Tr. z....

- **Z hľadiska právnej kvalifikácie je bez právneho významu aj skutočnosť, ak u poškodenej osoby nie je znalecky zistený syndróm týranej osoby!**
- Základná skutková podstata trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 Tr. zák. nevyžaduje, aby páchatel' spôsobil takýto následok, t. j. **syndróm týranej osoby nie je znakom základnej skutkovej podstaty tohto trestného činu.**

Syndróm týranej osoby nie je diagnóza...

- **v medicínskej terminológii pojem a ani diagnostická kategória „syndróm týranej osoby“ NEEEXISTUJE**
- **nie je teda:**
 - psychickou poruchou
 - diagnostickou kategóriou s definovanými diagnostickými kritériami v MKCH, 10. revízia (v USA DSM 5)
- **nie je možné ho medicínsky diagnostikovať a ani sa k nemu vyjadrovať**
(diagnostika v psychiatrii symptóm – syndróm – diagnostická kategória: akútna reakcia na stres, adaptačná porucha, depresia, PTSP, atď.)

Psychické poruchy u násilníkov

- poruchy osobnosti
 - disociálna
 - emočne nestabilná
 - histriónska
- poruchy psychiky spôsobené užívaním psychoaktívnych látok
- patologická motivácia
 - psychotické poruchy
 - demencie
 - sexuálne deviácie
- osoba bez diagnostikovateľnej psychickej poruchy
(napr. reakcia na stres z rozchodu, rozvodu, atď.)

Psychické poruchy u obetí

- PREDISPOZÍCIA (nemusí byť prítomná):

- porucha osobnosti (závislá, iná)
- duševná zaostalosť/mentálna subnorma
- iná duševná porucha
- telesný handikep

- NÁSLEDOK (nemusí byť prítomný):

- akútna reakcia na stres - ohrozenie, úzkosť, strach, adaptačná porucha
- depresia: bezmocnosť, sebaobviňovanie, telesné ťažkosti
- posttraumatická stresová porucha (PTSP)
- sociálne negatívne následky (izolácia, sťahovanie...)

Pribratie znalca/ov, resp. ÚZČPP (Ústavu) do konania

- psychológ** je pribraný spravidla za účelom vyšetrenia **svedka-poškodeného** - v rámci niektorých lokalít spoločne so znalcom **psychiatrom**
- psychiater** je pribraný najmä za účelom vyšetrenia obvineného – v zmysle posúdenia závislosti od návykových látok a duševného stavu z psychiatrického hľadiska – ovládacie a rozpoznávacie schopnosti
- nezriedka je **na vyšetrenie obvineného pribraný aj psychológ** – sólo alebo spoločne so **psychiatrom**
- podľa návrhu ÚZČPP: ideálna kombinácia znalcov – **psychológ + psychiater** vyšetrí spoločne poškodeného aj obvineného alebo **psychológ** poškodeného a ten istý **psychológ + psychiater** obvineného (podľa charakteru položených otázok)*

Psychodiagnostická prax znalca-psychológa

Oslovenie znalca žiadateľom znaleckej expertízy

- možnosti pribratia znalca
- ohľadne formulácie otázok znalcovi

Konzultácia žiadateľa znaleckej expertízy so znalcom v čase pred oficiálnym pribratím znalca – **konštruktívna stránka perspektívnej znaleckej expertízy**

V Metodike uvedenej Návrh otázok k podaniu znaleckého posudku z odboru psychológia

1. Posúdiť intelektové schopnosti a osobnostnú štruktúru poškodenej osoby (poškodenej).
2. Či poškodená osoba je schopná správne vnímať, zapamätať si a reprodukovať vzniknuté javy a vonkajšie podnety vo všeobecnosti?
3. Či poškodená osoba je schopná správne vnímať, zapamätať si a reprodukovať udalosti, ktoré prežila vo vzťahu k vyšetrovanej veci, ak nie, aké sú dôvody z psychologického hľadiska?
4. Či poškodená osoba má sklon ku skresľovaniu vnímaných skutočností, k dopĺňaniu medzier v pamäti neskutočnými prvkami, či k prezentácii neskutočných, vymyslených dejov?
5. Do akej miery je poškodená osoba sugestibilná, ovplyvniteľná a v akom smere?

6. Aký bol vzťah poškodenej osoby k obvinenej osobe pred skutkom a v čase spáchania skutku? Ak nastali zmeny v tomto vzťahu, aké a čo bolo ich príčinou?
7. Aký je z psychologického hľadiska aktuálny psychický stav poškodenej osoby a či tento stav a do akej miery **môže súvisieť** s konaním obvinenej osoby?
8. Či znalec diagnostikoval zmeny v psychickom stave poškodenej osoby, ktoré sú v príčinnej súvislosti s konaním, ktoré je obvinenej osobe kladené za vinu a ak áno, aká je ich prognóza?
9. Či konaním, ktoré je obvinenej osobe kladené za vinu, mohlo byť osobe poškodenej spôsobené psychické utrpenie, ak áno, akej miery?
10. Iné zistenia znalca dôležité pre posúdenie veci.

Ústavom navrhovaná formulácia otázok

1. Posúďte intelektové schopnosti a osobnosť poškodenej osoby.
2. Aká je všeobecná vierohodnosť výpovedí poškodenej osoby? Posúďte, či je poškodená osoba schopná objektívne vnímať vzniknuté javy a vonkajšie podnety.
3. Aká je špecifická vierohodnosť výpovedí poškodenej osoby, t. j. vierohodnosť jej výpovedí vo vzťahu k vyšetrovanej trestnej veci?
4. Vyjadrite sa k vzťahu poškodenej osoby k obvinenej osobe pred skutkom a v čase spáchania skutku? Ak nastali zmeny v tomto vzťahu, aké a čo bolo ich príčinou?
5. Uveďte, či konanie osoby, ktorá je zo skutku obvinená spôsobovalo poškodenej osobe *fyzické* a/alebo *psychické* utrpenie.
5. Ak došlo k zmenám psychického stavu poškodenej osoby, špecifikujte ich a uveďte, aká je ich predpokladaná prognóza.
6. Iné zistenia znalca...

V návrhu Metodického postupu polície v prípadoch domáceho násilia chýbajú otázky pre znalca-psychológa ohľadne vyšetrenia obvineného.

- Je v prospech veci, ak poškodenú aj obvineného vyšetruje ten istý znalec, resp. **dvojica znalcov psychológ-psychiater – ideálne je podanie spoločného znaleckého posudku.**
- Vyšetrením obvineného psychológom sa objasní
 - či sú osobnostné charakteristiky obvineného v súlade s trestným činom, ktorý mu je kladený za vinu,
 - pravdepodobnosť prejavov agresívneho správania,
 - **motivácia konania obvineného,**
 - **perspektíva resocializácia**
 - **prítomnosť skrytej psychopatológie.**

Návrh formulácie otázok pre znalca – psychológa v prípade posudzovania osoby obvineného

1. Aká je úroveň kognitívnych schopností (intelektu, pamäťových funkcií a myslenia) so zameraním sa na spáchanie trestného činu, ktorý sa obvinenej/obžalovanej osobe kladie za vinu?
2. Je obvinená osoba schopná chápať potrebu a zmysel právnych zákonov?
3. Aká je štruktúra osobnosti obvinenej osoby?
4. Posúdiť psychosexuálny vývin obvinenej osoby, charakterizovať jej sexuálne správanie a vyjadriť sa k prípadnej prítomnosti sexuálnej úchyľky s jej bližšou špecifikáciou.

Otázky – znalec-psychológ – pokračovanie...

5. V prípade preukázania viny aká mohla byť najpravdepodobnejšia motivácia činu obvinenej osoby z hľadiska psychologického?
6. Zodpovedá charakter činu osobnosti obvinenej osoby?
7. Má obvinená osoba sklon ku skresľovaniu výpovede?
8. Aká je, v prípade preukázania viny obvinenej osoby, pravdepodobná prognóza jej resocializácie a riziko recidívy?
9. Uviest' iné skutočnosti v znaleckom posudku, ktoré uzná znalec za relevantné pre objektívne posúdenie prípadu.

Psychodiagnostická prax...

Štúdium dodaného spisového materiálu (konkrétny spis, elektronická podoba spisu) + **výpis** zo spisového materiálu

Výpis je relatívne podrobný

- vzhľadom na možnosť ďalšej analýzy ex post v rámci výskumu výpovedí svedkov-poškodených ako aj obvinených – napr. hodnotenie kritérií CBCA (Criteria Based Content Analysis, Validity Chec-list)

- pre potreby psychológa – príprava na ústne podanie znaleckého posudku pred súdom často aj niekoľko rokov po vypracovaní znaleckého posudku

Psychodiagnostická prax...

Vlastné znalecké psychologické vyšetrenie

Klinické metódy – pozorovanie, rozhovor, anamnestický rozhovor, analýza spontánnych produktov – **nevyhnutná súčasť vyšetrenia**

V rámci anamnestického rozhovoru

- prechádzame celou životnou históriou vyšetrovanej osoby – poškodeného či obvineného
- eventuálna trestná činnosť v anamnéze
- priestupkové konania
- zdravotný stav, psychiatrickej liečba (konfrontácia s odpisom z registra trestov GP, s údajmi z chorobopisu).

Aj výlučná aplikácia klinických metód (analogicky s psychiatrickým vyšetrením) môže byť postačujúca na vyhotovenie znaleckého posudku (snaha advokáta o diskreditáciu znalca na hlavnom pojednávaní)

Psychodiagnostická praX...

Testové metódy

Ich použitie (až na určité výnimky) prináleží výlučne psychológovi – ja stanovené **Zákonom o Slovenskej komore psychológov a psychologickéj činnosti**.

Voľba metód je na rozhodnutí psychológa, ktorý vyšetrenie vykonáva.

V časti **Použité metódy** znalec uvedie zoznam použitých psychodiagnostických metód a ich výsledky v podobe, ktorá umožňuje ich preskúmateľnosť.

Psychodiagnostická praX...

Testové metódy

Výkonové – intelligenčné testy, testy jednotlivých psychických funkcií vnímania a pamäti, testy organicity – zisťujú tzv. percepčno-kognitívnu úroveň

Osobnostné testy – osobnostné charakteristiky, so špeciálnym zameraním na agresivitu, osobitosti sociálneho správania vrátane sexuálneho života, prítomnosť psychopatológie – aj v jej skrytej, klinicky nemanifestnej podobe.

- **Dotazníky a inventória**
- **Projektívne techniky**

Psychodiagnostická prax...

Vyšetrenie intelektových schopností

- má svoje opodstatnenie aj v kauzách domáceho násilia – štruktúra intelektu posudzovaných osôb prispieva k detekovaniu psychických porúch, napr. začínajúceho procesu demencie,
- poznanie schopnosti chápať a adekvátne reagovať na bežné životné situácie,
- dôležitá je schopnosť aplikácie mentálnych schopností na zvládanie sociálnych situácií,
- mimoriadny význam má účinnosť intelektu v emocionálne sýtených a v záťažových situáciách.
- dôležité môžu byť aj výrazné rozdiely medzi intelektom páchatel'a a poškodeného,

Psychodiagnostická prax...

Pamäťové schopnosti

Vo vzťahu k schopnosti vierohodne vypovedať – **všeobecná vierohodnosť výpovede**

Otázka skresľovania výpovede za účelom upútania pozornosti okolia (pseudologizovanie)

Otázka mimovoľného dopĺňania si medzier v pamäti – konfabulácie

Otázka vedomého, účelového skresľovania výpovede pri zachovaných pamäťových schopnostiach (nehody klinického stavu a testových výsledkov).

Psychodiagnostická prax...

Vierohodnosť výpovede

Všeobecná – či stav poznávacích procesov všeobecne umožňuje vierohodne vypovedať

Zisťujeme aj u obvinených aj u poškodených

Obvinený má právo brániť sa akýmkoľvek spôsobom aj vypovedaním nepravdy.

„Obvinený zo psychologického hľadiska je spôsobilý vierohodne vypovedať. Ak budú v procese dokazovania zistené nehody medzi jeho výpoveďami a objektívnou realitou, tieto nesúvisia so žiadnymi poruchami jeho pamäťových schopností ale najpravdepodobnejšie sú súčasťou jeho stratégie obrany v trestnom konaní.“

Všeobecné vyjadrenia o pozitívnej sebareprezentácii, o prejavoch skrývania vlastnej podstaty, o snahe tajiť skutočnosti týkajúce sa vlastnej osoby...

Psychodiagnostická prax...

Svedok-poškodený je zákonom viazaný hovoriť pravdu.

Špecifická vierohodnosť výpovede svedka, svedka-poškodeného –
vierohodnosť výpovede vo vzťahu k vyšetrovanej veci:

Zisťujeme psychologickou komparáciou viacerých výpovedí svedka, či svedka-poškodeného väčšinou v rámci prípravného konania a tiež v rámci psychologického vyšetrenia.

Opierame sa o škály validity dotazníkových metód – MMPI-2 – (10 škál validity) a výsledky projektívnych techník (Rorschach).

Psychodiagnostická prax...

Prístup vyšetrovanej osoby k testovej situácii

- **VRIN, TRIN** - ukazovatele nekonzistentných odpovedí
- **L** – škála Lži – zachytáva sociálne žiaduce ale nepravdepodobné správanie
- **Škála F** (Infrequency scale) meria zveličovanie simulovanie problémov,
- **Škála K** meria bagatelizáciu problémov/ defenzívny postoj vyšetrovaného
- **Goughov index disimulácie F-K** hodnotí postoj vyšetrovanej osoby k testu
- **Škála S** *škála nadmerne pozitívnej sebaaprezentácie*
- **Fp** – pomáha diferencovať, či je F zvýšené v dôsledku prítomnosti závažnej psychopatológie alebo v dôsledku agravácie
- **FBS** –Efektívne predikuje nevierohodnú prezentáciu kognitívnej symptomatiky.

Psychodiagnostická prax...

Škála lži (lži skóre):

- Slúži predovšetkým **ako index pravdepodobnosti, že protokol môže byť skreslený defenzívnym štýlom odpovedania.**
- Napriek tomu, že **môže odrážať tendenciu klamať v teste, nemôžeme ju považovať za mieru celkovej vierohodnosti človeka v bežnom živote.**
- **Lži skóre sa interpretuje v konštelácii s inými škálami validity dotazníkových metód a v kontexte celého vyšetrenia** (údaje obsiahnuté v spisovom materiáli, anamnestické údaje, situácia vyšetrenia) a **nie v zmysle kvantitatívnej miery skresľovania výpovedí vo vzťahu k vyšetrovanej veci.**

Psychodiagnostická prax...

- Projektívne techniky (ROR) – ukazovatele skrývania sa, tajenia čohosi – hodnotené v celkovom kontexte vyšetrenia
- Zistenie, či vyšetovaná osoba participuje na vyšetrení otvorene, bez tendencie k tajeniu určitých skutočností a či s nastavením neprejaviť sa vo svojej skutočnej podstate
- Psychologické vyšetrenie odhalí **simuláciu, agraváciu aj disimuláciu**
- Dôležité v prípadoch domáceho násillia – **viaceré prípady krivých obvinení z domáceho násillia, znásillnenia, sexuálneho zneužívania!!!**

Psychodiagnostická prax...

Vyšetrenie osobnosti

Prieniky klinických metód, dotazníkových metód a projektívnych metód

Osvedčená a odporúčaná kombinácia MMPI-2 a Rorschachova metóda

- ***Ide o dva diametrálne odlišné prístupy k vyšetrovanému subjektu, pričom zhoda výsledkov, či prieniky výsledkov evidentne znásobujú platnosť diagnostických záverov (Meyer a kol., 2000, Hildebrandt, de Ruiter, 2008).***

Psychodiagnostická prax...

- Štúdia Meyera a kol. (2000) – overiť konvergentú validitu MMPI-2 a ROR potvrdila, že súčinnosť podobných konštruktov, ktoré ROR a MMPI-2 merajú, závisí od prístupu vyšetrovanej osoby k testovej situácii.
- Ak k oboch testom osoba pristupuje podobným štýlom – napríklad defenzívne (čo oba testy spoľahlivo odhalia) – **konceptne podobné konštrukty z oboch testov významne korelujú** (Meyer a kol, 2000).

Psychodiagnostická prax...

Poskytujeme **detailný obraz osobnosti** vyšetrovanej osoby

S akcentom na jej

- Mentálnu úroveň a účinnosť mentálnych schopností (WAIS, ROR)
- Stav brzdoých mechanizmov osobnosti (ROR)
- Dominujúce obranné mechanizmy osobnosti (ROR, MMPI-2)
- Emotivitu – stabilita vs. labilita, sklon k impulzivite, k expolizivite, atď. (ROR, MMPI-2)
- Agresivitu – mieru agresivity, sklon k priamym, nekontrolovaným prejavom navonok orientovanej fyzickej agresie (HT, ROR, BDI, MMPI-2)
- Sociálne aspekty osobnosti (ICL)
- Sexualita – „norma“, príslušnosť k sexuálnym minoritám, eventualita sexuálnej úchylky (ROR, FDT, Szondi, MMPI-2)
- Rezervy osobnosti využiteľné v resocializačnom procese

Psychodiagnostická prax...

Vyšetrenie v súvislosti s eventuálnym **sexuálnym násilím** – má svoje špecifiká:

Detekovanie tzv. **sexuálnej normy**, resp. jej vylúčenie

Inkonzistencia opisu vlastnej sexuality vyšetrovaným a obrazu jeho sexuality v psychodiagnostických metódach – najmä projektívnych.

PPG vyšetrenia pri podozrení na sexuálnu deviáciu – nie je v každom prípade nevyhnutná metóda – prispieva k objektivizácii diagnostických záverov

Špeciálne odvetvie odboru Psychológia – **Psychológia sexuality** – perspektívne certifikovaná činnosť s patričným vzdelávaním v danej oblasti.

Prezentácia posudku pred súdom

- Miesto znalca pred súdom – znalec vs. svedok, znalec vs. verejnosť
- Otázky kladené znalcovi – otázky obhajcov – často na formálne skutočnosti, ktoré sú obsiahnuté v posudku – ako znalec dospel k svojim záverom...
- Zaznamenávanie výpovede znalca...
- Snahy o diskreditáciu znalca – znalecký posudok bez vyšetrenia, trvanie znaleckého vyšetrenia...
- Posudky s odlišnými závermi – Ústav pre znaleckú činnosť v Psychológii a Psychiatrii, spol. s r. o.

Záver

- Psychologická expertíza vo vzťahu k domácemu násiliu má svoje špecifiká
 - **popri klinických metódach** vyšetrenia obvinených či svedkov poškodených vo vzťahu k domácemu násiliu **spravidla využíva testové metódy**, ktoré vhodne verifikujú a dopĺňajú údaje získané rozhovorom a pozorovaním vyšetrovanej osoby.
- Dôležitou súčasťou znaleckého posudku je **vysvetlenie psychologického, resp. medicínskeho chápania opisovaných syndrómov.**
- Osoba, ktorá prežíva násilie, však **nemusí trpieť psychickou poruchou!**
- **Vyšetrenie dotknutých osôb** – obvinenej osoby a v odôvodnených prípadoch aj osoby svedka-poškodeného **dvojicou znalcov psychológ-psychiater** znásobuje objektívne posúdenie týchto osôb v zmysle pohľadu dvoch odborností – s postupom od normy k patológii, t. j. z psychologického a medicínskeho uhlu pohľadu.
- Znalec ako osoba nápomocná pri poznaní psychologického pozadia vyšetrovaného skutku z hľadiska páchatela aj viktímy.

